

॥ శ్రీ ॥

అథ శ్రీ త్రివిక్రమపండితాచార్యసుత శ్రీ నారాయణపండితాచార్యవిరచితః

॥ శ్రీ మధ్వవిజయః ॥

౫. పంచమః సర్గః

వేదాంతవిద్యానిజరాజ్యపాలనె సంకల్ప్యమానో గురుణా గరియసి |

అదభ్రవేతా అభిషిచ్యతె పురా స వారిభిర్వారిజపూరితైరథ ॥ ౫.౧ ॥

ఆనందరూపస్య పరస్య పాత్ర ధీః ఆనందసందాయసుశాస్త్రకృత్ స
యత్ |

ఆనందతీర్థేతి పదం గురూదితం బభూవ తస్యాత్యనురూప రూపకమ్

॥ ౫.౨ ॥

కదాచిదత్రోపయయౌ యతిః సఖా గోవిందబుద్ధేర్బహుశిష్యసంవృతః

అముష్య శిష్యా అనుమానశిక్షితాః తదాఽజిగీషన్ గురుబుద్ధిముద్ధతాః ॥

౫.౩ ॥

భిదా సుసాధ్యేత్యనుమానమత్ర తైః ప్రాయుజ్యతాఽశు ప్రతిపక్షభీషణమ్

అఖండయద్ వ్యక్తమఖండ ధీరిదం స పక్షదక్షః ఫణినం విరాడివ ॥ ౫.౪

॥

అథాపి మిథ్యా విమతం మతత్వతో వివాద నిర్ముక్త వదిత్యవాది తైః |
అనేన సత్యం విమతం మతత్వతో యథా ఘటాదీత్యనుమా న్యగద్యత
|| ౫.౫ ||

హేతోరతివ్యాప్తిరవాది తైర్యదా సకౌతుకైస్తూర్ణమసావవిస్మయః |
న శుక్తిరూప్యాది మతం యదన్యథా మతం తదిత్యాది వదన్ జిగాయ
తాన్ || ౫.౬ ||

తత్త్వేఽప్యతత్త్వే విమతేఽనుమాం వదన్ తదప్రతిష్ఠాం ప్రతిపాదుకః
స్వయమ్ |
విజిత్య విశ్వాన్ విదూషం సభాస్వసౌ జగామ నామ్నాఽప్యను మాన
తీర్థతామ్ || ౫.౭ ||

సమస్తవాదీంద్రగజప్రభంగదః చరన్నవన్యాం ప్రతిపక్షకాంక్షయా |
వేదద్విషాం యః ప్రథమః సమాయయౌ స వాదిసింహోఽత్ర
సబుద్ధిసాగరః || ౫.౮ ||

తస్యోరుదుర్గర్వవతో జిగీషయా నిశాతమాదత్త ముకుందధీర్మృతమ్ |

స్వశిష్యహస్తేన మఠాంతరేషుధేః సుపక్షదక్షం సుఖతీర్థమార్గణమ్ || ౫.౯
||

జైత్రం ప్రజిజ్ఞాసు కుతూహలాకులం నృణాం కులం ప్రత్యరితం
నిశామయన్ |

అవందతోపేత్య గురుం గరిష్ఠధీః స రూప్యపీఠాయతనోత్తమస్థితమ్ ||
౫.౧౦ ||

స వాదిసింహస్య గిరం గరీయసీం అఖండయత్ పండితమండలాంతరే |
తీక్షణేన వాక్యేన మితేన వేగినా గదాం శరణేవ విశారదో ముహుః || ౫.౧౧
||

అసావసూయన్ ద్వివప్రకారతో వ్యచీక్ష్ పత్ కంచదధార్థముచ్చకైః |
జగద్విజేతుశ్చ జయే ససంశయః తావజ్జనోఽజాయత పూర్ణచేతసః ||
౫.౧౨ ||

వికల్పకొటీరథ ఖండయన్ ద్రుతం రేజేఽధికం స్మేరముఖో బృహన్మతిః
|
తమస్తతీర్వా ద్యుమణిర్విశుద్ధయా గవా శ్రితో విష్ణుపదం సదాస్పదమ్ ||

౫.౧౩ ||

అగాధమాత్మన్యతివేలముద్ధతం తిరస్కృతాశేషసరస్వతీతతిమ్ |
కామం మహామానసకుంభసంభవో లఘూచకారేత్యపి బుద్ధిసాగరమ్ ||

౫.౧౪ ||

శ్వ ఏవ వాదోఽస్త్వితి వాదినౌ ఖలౌ అద్యోత్తరం భాతి యదీర్యతామితి |
మధ్యే బ్రువాణేఽమత తౌ జితౌ జనః స నిశ్చికాయాపి
నిశాపలాయనాత్ || ౫.౧౫ ||

బుద్ధ్యభిన్నా వాదివరేణ చాఽర్జితాం జయశ్రియం భూపరివర్తినా చిరాత్
|
అహో ముహూర్తాదయమప్రయత్నవాన్ అవాప్తవానిత్యతివిస్మితం జనైః
|| ౫.౧౬ ||

వ్యాఖ్యాన్ కదాచిన్మణిమద్వినిర్మితం భాష్యం జనైస్తర్కవిశారదైర్వృతః |
ఉవాచ వాచం పరిహాసహాసవాన్ సమ్మోదతీర్థః సురమోదదాయినీమ్ ||
౫.౧౭ ||

సత్సూత్రభావే ప్రవిచారితే పృథగ్ భాష్యాభిసంధౌ చ విశుద్ధబుద్ధిభిః |
నిగృహ్య గూఢాగ్రహముగ్రమేతయోః మాన్యోఽన్వయోఽన్యోన్యమహో
న దృశ్యతే || ౫.౧౦ ||

ఇతి బ్రువాణే ప్రతిపాదయత్యలం భాష్యేఽత్ర దోషాన్ ప్రబలాన్
ముహుర్ముహుః |
తస్మిన్స్తు విస్మేరధియోఽపి యత్నతో న స్థేయసః పర్యహరన్నిమానమీ ||
౫.౧౧ ||

నన్వస్య సూత్రస్య పరోఽర్థ ఉచ్యతాం యద్ భాష్యమాత్రం భవతా
నిరస్యతే |
భవాదృశైర్యః కవిభిర్న దూష్యతే కథంచనేత్యూచురిమే వచస్వినః ||
౫.౧౨ ||

అక్లిష్టశబ్దాన్వయమేష సంభవత్ సూత్రార్థముచ్చైర్వచనం తదాఽఽదదే |
మానీకృతామ్నాయయుతస్ప్రతి క్షణాద్ ఏష్యత్కథా
తాండవసూత్రధారకమ్ || ౫.౧౩ ||

బుభుత్సయా మత్సరవర్జితాన్ జనాన్ సమత్సరాన్ వా

విజిగీషయాఽఽగతాన్ | శ్రుతప్రవీణానతితార్కికాన్ ముహుః
భంగ్యాఽనయా భంగముపానినాయ సః || ౫.౨౨ ||
కదాచిదేనం ప్రతిగమ్య సౌమ్యధీః స మధ్యగేహార్యవరః ప్రసేదివాన్ |
హేతోః కుతశ్చిద్ విమనీకృతోఽప్యహో గుణాబ్ధిలుబ్ధః సుజనః ప్రసీదతి ||
౫.౨౩ ||

తేజోఽమృతం నందనగాత్రపాత్రగం నేత్రాంజలిభ్యామపిబత్
సదాఽవ్యయమ్ |
విద్యాసుధాం చాస్య వచోమహాఘటే పూర్ణామసౌ కర్ణపుటేన పండితః ||
౫.౨౪ ||

లీలావివాదే గురుణా జగద్గురోః ప్రసంగతస్తత్ర చ తాదృశే సతి |
సూత్రార్థవిచ్ఛేత్ కురు భాష్యమంజసే త్యాక్షేపపూర్వం
గురురభ్యధాదిమమ్ || ౫.౨౫ ||

విధానమాత్రం తదుపాదదే తదా పయో యథాఽచ్చం పరమః స
హంసరాట్ |
తల్లీనమాక్షేపముపైక్షతాఫలం వారీవ సంతో హి గుణాంశతోషిణః ||
౫.౨౬ ||

వైరాగ్యవైయాత్యసువాక్ష్వపూర్వకైః యుతో గుణైః

పారమహంస్యభూషణైః |

జ్యేష్ఠో యతిర్యో లికుచాన్వయోద్భవః తం భూరిభక్తిః స కదాచిదబ్రవీత్

|| ౫.౨౭ ||

విరోధి వేదాంతకృతాంతసంపదాం భాష్యాదికం చేదిదమస్తు కా క్షతిః |

అస్మభ్యమాచక్ష్య విచక్షణోచితం భావం తు సూత్రోపనిషద్వివక్షితమ్ ||

౫.౨౮ ||

ఇత్యస్య వాచా శరదేవ భాసితా యదాఽఖిలాశాః శుభపూర్ణయా బభౌ |

ప్రమోదతీర్థాననచంద్రచంద్రికా వ్యాఖ్యాభిధా విష్ణుపదప్రకాశినీ || ౫.౨౯ ||

జేష్యన్ కదాచిత్ కిల కాలపాలితాం దిశం ప్రయాతోఽచ్యుతబుద్ధినా సహ

|

సమగ్రధీర్మండితవిష్ణుమంగలం విష్ణుం జగన్మంగలమాననామ సః ||

౫.౩౦ ||

భిక్షాప్రదాత్రాఽత్ర పరీక్షితుం ముహుః దత్తే ప్రభుక్తే కదళీఫలోచ్చయే |

అనేన నిర్యత్నమవార్యవిస్మయః తమార్యవర్యం విజనేఽవదద్ గురుః ||

౫.౩౦ ||

భిక్షావసానే ద్విశతాధికైః ఫలైః వ్యూఢైః ప్రభుక్తైః పరిపూరితేఽపి తే |
తనూదరే నాస్తి గరిష్ఠతా కథం సుచిత్త సత్యం వదతాద్ భవానితి ||

౫.౩౧ ||

అంగుష్ఠమాత్రం జఠరప్రతిష్ఠితం జాఙ్గల్యమానం మమ జాతవేదసమ్ |
నిత్యం హితం విశ్వదహం చ విత్త తం విశ్వేశచేతా ఇతి సోఽబ్రవీత్ తదా

|| ౫.౩౩ ||

పర్యాకులానేకసరస్వతీతతీన్ న్యాయోపపన్నాన్ వివిధార్థసంయుతాన్ |
అతీత్య దేశాన్ సమయాంశ్చ చారుధీః అసౌ జగామాభిమతేన వర్తమానా ||

౫.౩౪ ||

స్వహేళయా పాతితపార్థివవ్రజాం ధీశుద్ధిదాం కేరళభూషణాయితామ్ |
పయస్వినీం ప్రేక్ష్య పథి ద్విజార్చితాం స భావినీమస్మరదత్ర చండికామ్ ||

౫.౩౫ ||

తతః క్రమేణ ప్రచలన్నుపేయివాన్ అవందతేందీవరసుందరచ్ఛవిమ్ |
అంభోజనాభం స భుజంగశాయినం శ్రీవల్లభం శ్రీమదనంతసత్పురే ||
౫.౩౬ ||

వేదాంతసూత్రాణి కృతాంతవిత్తమో వ్యాఖ్యాదసౌ శిష్యగణాయ సంసది |
విలక్షణం జీవగణాద్ గుణార్ణవం బ్రహ్మోచ్యుతాఖ్యం ప్రతిపాదయన్
ముహుః || ౫.౩౭ ||

అప్రాంశునూత్తోపపదాధివాసజః స సంకరో వైరపరాయణః పునః |
అసూయయోచేఽత్ర మహానతిక్రమః సూత్రార్థ వాదోఽకృతభాష్యకేశ్వితి
|| ౫.౩౮ ||

వదోత్తరం భాతి యదీహ కుర్మహే భాష్యం కృతిర్నాస్య హి దండవారితా
|
జగద్గురూణామితి తాం గురోర్గిరం జనః సమస్తోఽభిననంద సస్మితామ్
|| ౫.౩౯ ||

ప్రాజ్ఞైర్మహాపూరుషసర్వలక్షణైః సంపన్నదేహోఽయమితిరితే ప్రభౌ |
పరే పరస్యాప్యతిపీనతాదృశః స్థిజ్మాత్రసంశంసనమేవ చక్రిరే || ౫.౪౦ ||

స్పిగ్దూషణాని ప్రతిపాదయత్యలం సంపూర్ణసంఖ్యేఽస్య తు లక్ష్మశాస్త్రతః |
తద్దండసంఖండనసంశ్రవం వ్యధాత్ తదక్షమోఽసౌ ప్రకృతిర్హి
సాఽసతామ్ || ౫.౪౧ ||

స్

నాత్వాఽత్ర తీర్థైష్వచిరేణ కన్యకాతీర్థే సుతీర్థే సుఖతీర్థ ఆప్లుతః |
సముద్రసేతౌ చ నిమజ్య విష్ణవే శ్రీరామనాథాయ నమాశ్చకార సః ||
౫.౪౨ ||

తమావ్రజంతం యతివేషధారిణం దండం ప్రకాశ్యేష హసన్నభాషత |
ఖండ్యేత దండో యది చండ న త్వయా త్వం పండకోఽపండిత
వంధ్యవాగితి || ౫.౪౩ ||

లజ్జా నతః స్వార్థమథార్థయన్నసన్ ఉపైక్యతాసౌ ద్విజనాయకైస్తదా |
ఆనందయంతం వదనేందునా జగత్ తం ద్వేష్టి కః ప్రాజ్ఞమిహేతి
వాదిభిః || ౫.౪౪ ||

యాయాః ప్రసక్తాః పరిషత్సు పూరుషైః విద్యా విదగ్ధైర్విధైః సమాగమే |
స తాసుతాసు ప్రతిభాతిభాసురో విద్యాసు విద్యాధిపతిర్జిగాయ తాన్ ||

౫.౪౫ ||

అచాల్యమానః సగురుః స చాపలైః అసజ్జనానామబలీయసామిహ |
ఉవాస మాసాంశ్చతురో మహామనాః సింహో గుహంతోపగతః శునామివ

|| ౫.౪౬ ||

శృంగారసింధుం స భుజంగశాయినం శ్రీరంగవాసం కృతమంగలం
సతామ్ |

అమందధీర్దేవమవందతాఽగతః కవేరకన్యాహిమవాయుసేవితమ్ ||

౫.౪౭ ||

తతో నివృత్తః పరమేవ పూరుషం ప్రణమ్య నానాయతనేషు సంచరన్ |
ప్రకాశయన్ స్వాతిశయానమానుషాన్ ఆశాముదీచీం ప్రయయావసౌ
క్రమాత్ || ౫.౪౮ ||

తతస్తతో విస్మితలోచనైర్నరైః నిరీక్యమాణోఽతిసులక్షణాకృతిః |

గ్రామోత్తమాన్ ప్రాప్య పయస్వినీతటే వివేశ దేవాయతనం స కించన ||

౫.౪౯ ||

అధీత్య ధర్మేణ షడంగమాగమం తదర్థసంవర్ణననిర్ణయాన్వితాః |
ప్రాపుర్ద్విజేంద్రాస్తమపూర్వపూరుషం జిజ్ఞాసవః సుప్రథితం జగత్త్రయే ||
౫.౫౦ ||

సుస్మితేన్దుమరవిన్దలోచనం స్వర్ణవర్ణమతిభద్రభాశణమ్ |
వీతభూశమపి విశ్వభూశణంతం దిద్మ్యురలమాపతజ్జనః || ౫.౫౧ ||

విద్యోరుద్యుతిధీరతారకతిరస్కారే పతంగాయితో
దుర్వాదీభకుతర్కకుంభదలనే సింహప్రబర్హాయితః |
లోలాలోకకలోకదృక్కుముదినీ సంహ్లాదనేఽబ్జాయితః
సంసన్మండలమండనాయిత ఉత స్వానందతీర్థో బభౌ || ౫.౫౨ ||

|| ఇతి శ్రీమత్కవికులతిలక త్రివిక్రమపండితాచార్యసుత
నారాయణపండితాచార్యవిరచితే శ్రీమధ్వవిజయే
ఆనందాంకితే పంచమః సర్గః ||